

बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यम् (चतुर्थाध्यायः)

Program in which it is offered:

IMAV – Shastri Eighth Semester (2018)

Course Category: Core

course code : VK638

Course Credit Structure: 5

Lecture: 5

Tutorial: 0

Practical: N.A.

Contact Hours per week: 5

बृहदारण्यकोपनिषद् दशसु प्रधानासूपनिषत्सु मध्ये विषिष्टं स्थानम् आवहति। तत्रापि अस्या उपनिषद्: चतुर्थः अध्यायः सभाष्यम् अस्मिन् सत्रे पाठ्यग्रन्थभागत्वेन अस्मिन् पाठ्यक्रमे विनियोजितः।

2. Course Objectives

- चतुर्थाध्यायतात्पर्यपरिज्ञानम् ।
- वाक्प्राणादीनाम् ब्रह्मत्वेन चिन्तनस्य परिज्ञानम् ।
- कर्चब्राह्मणादीनाम् अर्थावगमः ।
- शौकरभाष्यशैलीपरिज्ञानम्

3. Prerequisites

- शास्त्राध्ययनेऽभिरुचिः
- वेदान्तपरिभाषायाः अध्ययनम्
- गीताभाष्यम्

4. Readings:

- उपनिषद्भाष्यम् - खण्ड -3, सम्पादकः - श्री एस् सुब्रह्मण्यशास्त्री, दक्षिणामूर्तिमठप्रकाशन, वाराणसी

5. Module-wise topics

Module -1 – षडाचार्यब्राह्मणम्

Sessions: 15

Objectives -

- एतद्ग्रन्थभागे प्रतिपादितानां पदार्थानां ज्ञानम्

Topics -

- याज्ञवल्क्यसंवादः

Readings:

- उपनिषद्भाष्यम् - खण्ड - ३, सम्पादकः - श्री एस् सुब्रह्मण्यशास्त्री, दक्षिणामूर्तिमठप्रकाशन, वाराणसी

Module -2 – कूर्चब्राह्मणम्

Sessions: 15

Objectives -

- एतद्ग्रन्थभागे प्रतिपादितानां पदार्थानां ज्ञानम्

Topics -

- जनकस्य उपदेशप्रार्थना ।
- याज्ञवल्क्यं प्रति प्रश्नः ।
- नेति नेति इति वाक्येन उपदेशः।

Readings:

- उपनिषद्भाष्यम् - खण्ड - ३, सम्पादकः - श्री एस् सुब्रह्मण्यशास्त्री, दक्षिणामूर्तिमठप्रकाशन, वाराणसी

Module -3 – ज्योतिर्ब्राह्मणम्

Sessions - 15

Objectives -

- एतद्ग्रन्थभागे प्रतिपादितानां पदार्थानां ज्ञानम्

Topics -

- किं ज्योतिरिति जनकस्य प्रश्नः ।
- याज्ञवल्क्यस्य उत्तरम् ।
- आदित्यचन्द्राग्निवाचाम् ज्योतिष्ट्वकथनम् ।
- चार्वाकमतनिराकरणम् ।
- स्वाप्लिकपदार्थानाम् अवस्तुत्वकथनम् ।

- महामत्स्यदृष्टान्तप्रदर्शनम्

Readings:

- उपनिषद्भाष्यम् – खण्ड - ३, सम्पादकः - श्री एस् सुब्रह्मण्यशास्त्री, दक्षिणामूर्तिमठप्रकाशन, वाराणसी

Module – 4 – शारीरकब्राह्मणम्

Sessions -15

Objectives -

- एतद्ग्रन्थभागे प्रतिपादितानां पदार्थानां ज्ञानम्

Topics -

- तृणजलूकादृष्टान्तः
- मोक्षोपायप्रदर्शनम्
- मोक्षस्य मार्गप्राप्यत्वपर्युदासः
- आत्मकामस्य ब्रह्मविदः मोक्षः इत्यस्य विस्तरेण प्रतिपादनम्

Readings:

- उपनिषद्भाष्यम् – खण्ड -3, सम्पादकः - श्री एस् सुब्रह्मण्यशास्त्री, दक्षिणामूर्तिमठप्रकाशन, वाराणसी

Module – 5 –

मैत्रेयीब्राह्मणमुनिकाण्डवंशब्राह्मणे

Sessions -15

Objectives -

- एतद्ग्रन्थभागे प्रतिपादितानां पदार्थानां ज्ञानम्

Topics -

- ब्रह्मतत्त्वस्य दृढीकरणम्
- व्याकुलानां विधायकवाक्यानाम् अविरुद्धत्वप्रतिपादनम्
- सन्यासोपपत्तिप्रदर्शनम्
- कर्मविधेः अज्ञविषयत्वप्रतिपादनम्
- मुनिकाण्डवंशब्राह्मणस्य पारायणात् इष्टप्राप्तिः

Readings:

- उपनिषद्भाष्यम् – खण्ड -3, सम्पादकः - श्री एस् सुब्रह्मण्यशास्त्री, दक्षिणामूर्तिमठप्रकाशन, वाराणसी

6. Pedagogy

शास्त्रीयविषयाणां पारम्परिकरीत्या आधुनिकप्रणाल्या प्रयोगमाध्यमेन प्रतिविषयं सम्भवदृष्टान्तमाध्यमेन च अध्यापनं भविष्यति। प्रतिसप्ताहमधीतविषयाणामनुवादश्च भविष्यति।

7. Evaluation Pattern:

Sr. No.	Evaluation Pattern	Percentage
१.	अधीतविषयाणामनुवाद :	15 %
२	अभिलेख:	15%
३.	सत्रार्द्धपरीक्षा	25 %
४.	सत्रान्तपरीक्षा	45 %